

Læsning

HVAD ER LÆSNING?

En god læsefærdighed består helt overordnet af to hovedkomponenter, nemlig afkodning og læseforståelse. Afkodning forstået som den færdighed, der sætter os i stand til at se, at krusedullerne på papiret repræsenterer bogstaver, at bogstaverne har hver deres navne og lyde, og hvis man sætter lydene sammen opstår der ord – ord vi genkender fra det talte sprog. Afkodning i sig selv har ingen værdi. Først når vi opnår en forståelse af det, vi afkoder, kan man tale om, at vi læser.

Læsning kan defineres med formelen: $Læsning = Afkodning \times forståelse$

Gangetegnet viser, at hvis den ene del i 'regnestykket' er nul er læsning også lig med nul. Der er altså kun tale om læsning, hvis teksten både afkodes og forstås.

Læseforståelse uddrag fra bogen: Faglig læsning i fagene, Lone Skafte Jespersen & Anne Risum Kamp, Akademisk Forlag 2012. Her er det rigtig godt beskrevet, hvor mange forskellige faktorer der spiller ind i forhold til det at læse og forstå en tekst.

Læseforståelse består af 7 byggeklodser:

Forforståelse:

Læseren skal have en vis forforståelse for at kunne læse, ikke blot på linjerne, men også bag om teksten. Når en elev for eksempel skal læse følgende tungebrækkerrim:

En rar barbenet araberbarber
Plukker rå rabarber i sit
Arabiske rababerkvarter

Kræver det, at eleven kan forestille sig en barbenet araberbarber, der plukker rabarber i et rabarberkvarter - altså danne sig et indre billede af, hvad rimet handler om. Eleverne vil ikke danne sig det samme billede (medmindre vi viser en illustration), men på baggrund af deres egne erfaringer og viden danner de et billede, der sikrer en forståelse af teksten - også af det, der står mellem linjerne. Svage læsere og nogle tosprogselever danner færre billeder og har derfor vanskeligheder ved at forstå og sætte den ind i en sammenhæng.

Sætningsopbygning:

Læseren skal have kendskab til sprogets sætningsopbygning. Viden om, hvordan sætninger hænger sammen i en tekst, gør det muligt for læseren at følge den røde tråd. Tag for eksempel denne tekst:

Vores krop er stivet af ved hjælp af knogler. Der er 206 i alt. De danner tilsammen skellettet, som giver kroppen styrke og beskytter vigtige dele. F. eks. Er hjernen beskyttet af kraniet, og hjerte og lunger af brystkassen. (Natex 6)

Viden om sætningsopbygning betyder, at man under læsningen umiddelbart ved, at alle de understreede ord henviser til det, sætningen handler om: knoglerne.

Afkodning:

Læseren skal have strategier til at afkode og læse ukendte (og evt. lange) ord, så de læses, udtales og forstås korrekt.

Ordets betydning:

Læseren skal forstå de læste ord i forhold til konteksten. For eksempel betyder ordet skære ikke det samme i alle sammenhænge. Tænk blot på at skære en skive brød, at solen skærer i øjnene, eller at to linjer kan skære hinanden. Eller ordet vandret: En vandret linje, han har vandret en tur. Ligesom "Han gik hen over lyngrisene" ikke giver mening, hvis man læser lyn-gris frem for lyng-ris...

Genrekendskab:

Læseren skal vide, hvilken tekst der læses. Det er for eksempel vigtigt at vide, om man sidder med en skønlitterær tekst, en fagtekst eller et politisk indlæg, for at kunne tage stilling til, hvordan holdninger og argumenter skal tolkes.

Hukommelsesknager:

Det er selvfølgelig også vigtigt, at læseren kan huske det læste. Det forudsætter, at læseren har viden i forvejen, der kan virke som hukommelsesknager til at hænge den nye viden op på.

Metabevidsthed:

Når man læser, er det vigtigt, at man er opmærksom på egne tankeprocesser; at man er bevidst om, hvornår man forstår, og at man ved, hvad man ikke forstår.

Faglig læsning i fagene, Lone Skafte Jespersen & Anne Risum Kamp, Akademisk Forlag 2012, s.9

Læsning generelt:

Alle disse dele, der har betydning for læserens samlede udbytte af læsningen, er vi nødt til at tage højde for i vores læseundervisning.

Helena Kjær Iversen, Læsevejleder

